

NOTATKI - NOTES

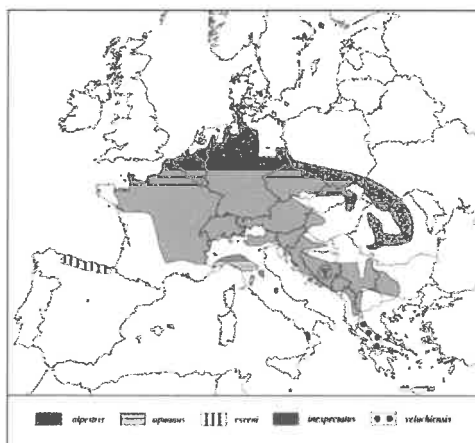
Joanna Karolenko, Marek Maciantowicz, Jan Cichocki

NOWE STANOWISKO TRASZKI GÓRSKIEJ *TRITURUS ALPESTRIS* (LAURENTI, 1768) WE WSCHODNIEJ CZĘŚCI ZIELONEJ GÓRY

New locality of Alpine Newt *Triturus alpestris* (Laurenti, 1768) in Eastern part of Zielona Góra

Traszka górska jest jednym z pięciu gatunków krajowych traszek. Europejski zasięg występowania obejmuje głównie góry i tereny podgórskie środkowej Europy (ryc. 1) Rzadziej spotykana jest na wyżynach i nizinach, jednak w zachodniej części Europy sięga aż po Danię (Berger 2000, Denoël et al. 2001).

W Polsce zwarty zasięg występowania traszki górskiej obejmuje Karpaty i Sudety. Izolowane stanowiska spotykane są w Górach Świętokrzyskich (Berger 2000, Rafiński 2003). W Tatrach można ją spotkać nawet na wysokości 1660 m n.p.m. (Berger 2000). W Karpatach Zachodnich jest gatunkiem dominującym wśród występujących tam traszek (Juszczak 1987). Niżowe stanowiska znane są z doliny Odry, ze Wzgórz Trzebnickich i doliny górnej Wisły. Północną granicą zasięgu traszki górskiej na terenie kraju jest rzeka Odra w rejonie Zielonej Góry i Krosna (Rafiński 2003).

Ryc. 1. Rozmieszczenie traszki górskiej w Europie (źródło: Denoël et al. 2001).

Fig. 1. Distribution of alpine newt in Europe (source: Denoël et al. 2001).

Dorośle traszki żyją na lądzie w cienistych wilgotnych miejscach. W okresie pory godowej w kwietniu pojawiają się w różnych zbiornikach wodnych, które stanowią ich miejsce rozrodu. Przebywają w nich do lipca, a na obszarach górskich nawet do sierpnia. Masowe składanie jaj na liściach odbywa się w maju. Przy doborze miejsc rozrodu wybierają różnorodnie zbiorniki, najczęściej o kamienistym dnie. Spotykane są również w zbiornikach sztucznych. Stwierdzane były także w zbiornikach wodnych o silnym zanieczyszczeniu i wysokiej temperaturze, w której z braku pożywienia odżywiały się własnymi larwami (Młynarski 1971). W zbiornikach wodnych, w których nie występują ryby, traszki tworzą dość duże populacje. Dorośle osobniki żyją na lądzie w cienistych wilgotnych miejscach.

Omawiane nowe stanowisko znajduje się w granicach miasta Zielona Góra, w jego wschodniej części. Jest to zbiornik wodny, powstały prawdopodobnie w wyniku działalności górniczej na początku XX wieku. Według Kondrackiego (1988) jest to obszar Wału Zielonogórskiego (315.74), stanowiącego glacijotektoniczne wypiętrzenie o wysokości względnej dochodzącej do 100 m. Zbiornik położony jest w lesie, w pobliżu zabudowań - Campusu A Uniwersytetu Zielonogórskiego przy ulicy Podgórznej. Stanowisko to otaczają dobrze wykształcone zbiorowiska leśne w typie grądu środkowoeuropejskiego *Galio-Carpinetum* (z licznymi dębami i grabami), a w obniżeniach z ciekami – również łągu przystrumieniowego *Circaeo-Alnetum*. Zbiornik otacza wąski pas szuwaru trzcinowego *Phragmitetum communis* oraz pałki wąskolistnej *Typhetum angustifoliae*. Charakteryzuje się dość mulistym i zanieczyszczonym dnem. Ze względu na bliskość ogródków działkowych w zbiorniku pojawiają się różnego rodzaju śmieci, w tym również wielkogabarytowe.

Pomiędzy 27 kwietnia, a 15 maja 2006 roku, na wypłyconej części zbiornika – od strony zachodniej - obserwowano po kilka osobników traszki górskiej – maksymalnie do 10 sztuk. Traszki przebywały głównie w zachodniej części zbiornika, na terenie płytkiej zatoczki. Głębokość wody wynosiła około 20-30 cm. Dno pozbawione było roślinności wodnej, z pokładem osadów dennych i niewielką liczbą większych kamieni.

Oprócz traszki górskiej zbiornik jest środowiskiem życia także innych gatunków płazów, między innymi traszki zwyczajnej *Triturus vulgaris*, żab *Rana* sp. (zarówno zielonych, jak i brunatnych), ropuchy szarej *Bufo bufo*, a także gadów: padalca zwyczajnego *Angus fragilis* i zaskrońca zwyczajnego *Natrix natrix*.

Najbar (2005a) wskazuje, że w rejonie Zielonej Góry traszki należą do grupy gatunków, które w ostatnich dziesięcioleciach wykazywały jeden z największych spadków liczebności. Traszka górską stwierdzano także w południowo-zachodniej części Zielonej Góry – w okolicach ogródków działkowych Leśna Dolina (Najbar 2005b) oraz w rejonie miejscowości Ochla – położonej na południe od Zielonej Góry (Najbar et al. 2006).

LITERATURA

- BERGER L. 2000. Płazy i gady Polski. PWN, Warszawa - Poznań.
- DENOËL M., DUGUET R., DZUKIC G., KALEZIC M., MAZZOTTI S. 2001. Biogeography and ecology of paedomorphosis in *Triturus alpestris* (Amphibia, Caudata). *Journal of Biogeography* 28: 1271-1280.
- JUSZCZYK W. 1987. Płazy i gady krajowe. PWN, Warszawa.
- KONDRACKI J. 1988. Geografia fizyczna Polski. Wyd. VI. PWN, Warszawa.
- MEYNARSKI M. 1971. Płazy i gady Polski. Wydawnictwo PZWS, Warszawa.
- NAJBAR B. 2005a. Płazy i gady. In: JERMACZEK A., MACIANTOWICZ M. (Eds.). *Przyroda Ziemi Lubuskiej*. Wydawnictwo Klubu Przyrodników, Świebodzin: 187-197.
- NAJBAR B. 2005b. Płazy i gady. In: LEWICKI Z. (Ed.). *Stan środowiska w Zielonej Górze w 2004 roku*. Biblioteka monitoringu środowiska, Zielona Góra: 29-31.
- NAJBAR B., NAJBAR A., MARUCHNIAK-PASIUŁ M., SZUSZKIEWICZ E. 2006. Śmiertelność płazów na odcinku drogi w rejonie Zielonej Góry w latach 2003-2004. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 62, 2: 64 – 71.
- RAFIŃSKI J. 2003. Traszka górska *Triturus alpestris* (Laurenti, 1768) In: GŁOWACIŃSKI Z., RAFIŃSKI J. (Eds.). *Atlas płazów i gadów Polski. Status – rozmieszczenie – ochrona*. Biblioteka monitoringu środowiska, Warszawa – Kraków: 35-37.

Summary

Between 27th April and 15th May 2006 a few (maximum 10) individuals of alpine newt were recorded in the shallow section of a reservoir. The newts stayed mainly in the western part of the water body, in a shallow bay where water was only 20-30 cm deep. The water body is located in a forest near the buildings of Campus A of the University of Zielona Góra at Podgórna Street in Zielona Góra.

Stanisław Kuźniak, Janusz Ratajczak

NOWE STANOWISKO ŻÓŁWIA BŁOTNEGO *EMYS ORBICULARIS* W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

New locality of the European Pond Turtle *Emys orbicularis* in Lubuskie Province

Żółw błotny jest współcześnie jedynym w Polsce przedstawicielem rodziny żółwi błotnych *Emydidae* (Rybicki 2003). Ma rozległy zasięg występowania – zasiedla Europę z wyjątkiem Skandynawii i Wielkiej Brytanii, zachodnią Azję po Jezioro Aralskie oraz północno-zachodnią Afrykę. W ostatnich dziesięcioleciach notuje się kurczenie i fragmentację arealu żółwia błotnego (Maciantowicz i Najbar 2000).